

Glatzen bei Marienbad.

283

Budovy lesního úřadu (vlevo) a důchodního úřadu (vpravo) v 30. letech minulého století. Sběrka Městské muzeum Mariánské Lázně. Inv. SP-2408.

Historie osady Kladská III. Princ Sigismund Schönburg-Waldenburg dokončuje dílo svého otce

Jaromír Bartoš, Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně

Kníže Otto Friedrich Schönburg-Waldenburg umírá 13. prosince 1893 a slibný stavební rozvoj na Kladské se zastavil. Rozsáhlý majetek knížete bylo v rámci složitého dědického řízení potřeba rozdělit mezi pět žijících potomků. V roce 1896 se ujímá panství Císařský les společně s Kladskou a panstvím Žitná v celkové hodnotě 304 500 zlatých nejstarší syn princ Otto Sigismund, jehož oba starší bratři

zemřeli roku 1888. Po smrti svého otce se stal jako nejstarší mužský potomek hlavou fideikomisu*, kdy rodové nástupnictví bylo zajištěno ze strany jeho nejstaršího bratra synem Ottou Victorem (1882–1914), 3. knížetem Schönburg-Waldenburg a později Güntherem (1887–1960), 4. knížetem Schönburg-Waldenburg. Po dosažení plnoletosti knížete Otta Victora v roce 1900 se princ Otto Sigismund může

* Fideikomis (svěřenství): právně zajištěné nedělitelné, nezczitelné a neprodejné rodinné svěřectví, tj. soubor majetku dědičný podle pravidel stanovených zůstavitelem. Fideikomis bránil nerozváznému hospodaření a tím zchudnutí rodu. Držitel fideikomisu byl jen jeho správcem, měl povinnost vyživovat ostatní členy rodiny a neztenčené svěřectví předat dědici.

Návrh přestavby stájí a budov za zámečkem z roku 1912 od J. Grose. SOA v Plzni, rodinný archiv Schönburg-Waldenburgů, Kladská, 1815–1945.

s klidem vzdálit povinnostem knížecího domu a věnovat se své zálibě v lesích, lovu a společenským radovánkám. Tomuto životu zdejší panství bohatě postačovalo se svým udávaným ročním ziskem okolo 70 000 zlatých. Zděděné panství následující rok 1897 ještě rozšířil koupí sousedního velkostatku Krásná Lípa.

V době, kdy převzal Kladskou, zde stál pouze hostinec, zámeček, který sloužil současně jako správa panství, a pak již jen pár budov jako hospodářské zázemí. Tak to zůstalo až do doby, kdy se Otto Sigismund rozhodl přesídlit doprostřed rozsáhlých lesů natrvalo, což nastalo krátce po předání knížecích povinností. O další budovy se Kladská rozrostla zanedlouho v roce 1902, kdy zde princ nechal postavit tři objekty: dnešní budovu polesí Prameny u parkoviště a dvě nové správní budovy jižně od zámečku na pravé straně ve svahu pod Lysinou směrem k Lázním Kynžvart. Všechny tři opět nechal postavit v alpském švýcarském stylu po vzoru svého otce. Jejich autorství zatím není jednoznačně prokázáno, ale ze způsobu provedení lze s jistotou mírou pravděpodobnosti dovodit, že jejich

autorem by mohl být známý švýcarský architekt Jacques Gros z Curychu (1858–1922). Byl průkopníkem v té době populárních dřevěných horských chat ve švýcarském stylu. Spolupracoval s mnoha výrobci a dodavateli chat jako jejich hlavní architekt. Jeho nejznámější stavbou je curyšský Grand Hotel Dolder a Waldhaus. V roce 1897 vydal první část svých prací pod názvem *Skizzen für Wohn- und Landhäuser, Villen etc. Hauptsächlich Holzarchitecturen* a později v roce 1901 další část v knize *Holzbauten, Chalets und verschiedene Schweizer Architecturen, Entwürfe und Zeichnungen von J(acques) Gros*. Dá se předpokládat, že jeho popularita spojená s vydáním těchto knih zaujala i prince Sigismunda a oslovil ho ke spolupráci.

Jacques Gros na Kladské s jistotou navrhl o něco novější budovy důchodního úřadu roku 1905 a lesního úřadu v roce 1906, které stojí na levé straně pod rybníkem ve směru do Lázní Kynžvart. K nim se dochovaly originální stavební plány v rodinném archivu Schönburg-Waldenburgů, uloženém ve Státním oblastním archivu v Plzni. Kromě nich se

Návrh pro stavbu důchodního úřadu z roku 1905 od J. Grose. SOA v Plzni, rodinný archiv Schönburg-Waldenburgů, Kladská, 1815–1945.

dochoval i nerealizovaný návrh správní budovy z roku 1904, která je svým provedením velice blízká oběma srubům z roku 1902. Dalším nerealizovaným návrhem v alpském stylu je výkres pro stavbu samostatného knížecího domu z roku 1911, který ale pro prince vyhotovil stavebník Georg Primoser z rakouského Kufsteinu. Posledním dochovaným nerealizovaným návrhem je plán opět od Jacquese Grose na přestavbu stájí za zámečkem.

Z dochované korespondence vyplývá, že i nejmladší stavbu v alpském stylu, dnešní

hájenku Králův kámen, která byla postavena v roce 1913, navrhl Jacques Gros. Vlastní stavební plán se nedochoval, ale Jacques Gros ve svých dopisech z konce prosince roku 1912 stavbu hájenky popisuje a zaslal na Kladskou své instrukce s plány, a dá se mu tedy hájenka Králův kámen připsat.

První světová válka a následující změna společenských poměrů ukončuje další rozvoj dnes obdivovaného souboru staveb v alpském stylu uprostřed Císařského lesa. Poslední čtyři domy na Kladské byly dokončeny na stráni ve směru na Lazy až v roce 1956 pro zaměstnance státních lesů, čímž byl stavební vývoj prakticky ukončen. Vzhledem k dochovanému prostředí a ojedinělému souboru staveb byla Kladská vyhlášena Ministerstvem kultury v roce 2020 krajinnou památkovou zónou. ■

Použitá literatura:

Státní oblastní archiv v Plzni, Rodinný archiv Schönburg-Waldenburgů, Kladská, 1815–1945.

Wietersheim Eskiloglou K. von (2004): Der Schweizer Stil und die Entwicklung des modernen Schweizer Holzhausbaus. – Technische Wissenschaften, Eidgenössische Technische Hochschule ETH Zürich, Zürich, 332 pp.

Lajtnerová J. (2019) Lovecký zámeček Kladská a jeho majitelé Sigismund a Elfriede Schönburg-Waldenburg. – In: Západočeské archivy/Plzeň: Státní oblastní archiv v Plzni, roč. 10: 53–63.

web1: https://de.wikipedia.org/wiki/Jacques_Gros

KRÁTKÉ ZPRÁVY

■ Na vybraných rybnících AOPK ČR v rámci rybníčních soustav přírodní památky **Toto-Karo** a přírodní rezervace **U Sedmi rybníků** letos probíhá již druhá sezóna přírodě blízkého hospodaření, jež je spojeno s detailním monitoringem biocenóz a fyzikálně-chemických parametrů vody. Parametry jsou sledovány měřicími stanicemi, kterých si návštěvník nemůže na místě nevšimnout. Stanice sledují výšku vodní hladiny, pH, kyslík, vodivost, míru dopadajícího slunečního záření, míru odraženého slunečního záření z hladiny vody, rychlost a směr větru a množství srážek, a to kontinuálně po celou vegetační sezónu (a lze je tedy sledovat on-line). V rámci realizace projektu „Přírodě blízké rybářské hos-

podání jako nástroj pro ochranu cenných rybníčních ekosystémů“ (financováno z Fondů EHP a Norska 2014–2021) máme za cíl nalézat a testovat vhodné způsoby rybářského hospodaření na chráněných, problematických nebo případně obtížně obhospodařovatelných rybníčních lokalitách. Pro tento projekt propůjčila AOPK ČR, jako nefinanční partner, své čtyři vybrané rybníky konsorciu řešitelů, jimiž jsou: ENKI, o.p.s., Fakulta rybářství a ochrany vod, Střední škola rybářská a vodohospodářská v Třeboni a Bundesamt für Wasserwirtschaft. U každé vodní nádrže se specifickými charakteristikami, předměty ochrany i problémy se řeší individuální ob- sádky jak do druhu, tak množství.